

Іван НАДОЛЬНИЙ

ІСТОРИЧНА ПАМ'ЯТЬ У РОЗВИТКУ ДУХОВНОСТІ ОСОБИСТОСТІ¹

Рецензія на монографію Віктора Жадька «Історична пам'ять у розвитку духовності особистості (соціально-філософський аспект)». Аналіз ступеня опрацювання означеної проблеми показує, що дослідження, де б із позицій системного підходу здійснювався соціально-філософський аналіз історичної пам'яті в системі духовного світу особистості на регіональному рівні, практично відсутні. Цю прогалину й намагається заповнити автор даної наукової праці, відомий в Україні вчений і письменник.

На початку ХХІ століття поняття історичної пам'яті та її місця й ролі в духовності суспільства стають одним із головних семантичних орієнтирів спрямування свідомості особистості в минуле, що визначає виняткову важливість розкриття концептуального змісту цих понять. Про це засвідчує Віктор Жадько у своїй монографії «Історична пам'ять у розвитку духовності особистості (соціально-філософський аспект)»².

Віктор Жадько, відомий в Україні вчений і письменник, який першим розпочав роботу щодо відродження історичної пам'яті, каталогізації поховань визначних особистостей. Його наукові праці, а саме: наукові довідники — «Байковий некрополь», «Український некрополь», «У пам'яті Києва. Столичний некрополь письменників», знані в колах учених, вчителів, студентів, творчої інтелігенції й завоювали поважне місце серед науковців держави. Соціально-філософський аналіз історичної пам'яті й духовності особистості, на думку Віктора Жадька, все більше усвідомлюється як актуальний для

¹ Див. 3-тю стор. обкладинки.

² Жадько В. Історична пам'ять у розвитку духовності особистості (соціально-філософський аспект). — К.: Павлушка, 2006. — 480с.

сьогодення. Філософи, соціологи, педагоги, діячі культури та релігії, політики й журналісти все частіше звертаються до цих понять, вбачаючи в них «панацею» від сучасних моральних хвороб народу й особистості. Проте таке звернення зазвичай відбувається без ґрунтового осмислення феномену, а сенс цих понять вважається чимось само собою зрозумілим, всім відомим.

Як переконливо доводить у своїй науковій праці Віктор Жадько, невивченим залишається також питання державної координації процесів відродження історичної пам'яті в єдиному духовному просторі України, формування якого визначено одним із пріоритетних напрямків життєдіяльності сучасного українського соціуму. Небезпідставно Указом Президента держави в кінці 2005 року створено Український Інститут національної пам'яті.

Відсутність таких досліджень, на думку автора, стримує розвиток філософської, соціологічної, історичної, педагогічної науки, не дозволяє визначити й реалізувати пріоритетні напрямки впливу держави на духовну ситуацію в суспільстві, що веде до зростання моральної деградації окремих громадян.

Між тим аналіз ступеня розробленості проблеми показує, що наявна теоретична рефлексія історичної пам'яті та духовності особистості має дещо парадоксальний характер, потребує глибокого наукового обґрунтування. А дослідження, де б із позицій системного підходу розглядалися теоретичні та практичні засади, соціально-філософський аналіз історичної пам'яті в системі духовного світу особистості на регіональному рівні, відсутні. Цю прогалину й намагається заповнити дана наукова праця.

Соціально-філософську основу наукової праці Віктора Жадька складають не лише соціологічні, історико-філософські, педагогічні праці зарубіжних і вітчизняних авторів, а й власні теоретичні й практичні пропозиції.

Автор також працює в рамках компаративного напрямку державного університету американського штату Огайо, де поставили за мету комплексне вивчення соціальних інститутів пам'яті: від специфічних меморативних просторів (музеї, меморіали, некрополі) до символічних технологій передачі пам'яті (образи, тексти, канони), технік перетворення та збереження минулого в існуючому (ритуали, персональні практики, традиційні навички).

Окремий аспект проблеми Віктор Жадько виокремив як дослідження Інституту національної пам'яті Польщі, метою діяльності якого є збереження пам'яті про численні жертви, яких зазнав польський народ у роки Другої світової війни та після її завершення. Він провів власне дослідження поховань та каталогізацію історичних особистостей України та Банд Бруку (США), Ольшанського (Прага), Мюнхенського (Німеччина), Львівського та Байкового некрополів, кладовищ обласних центрів нашої держави. Достовірність одержаних результатів автор обґрунтовує, використовуючи сучасні засоби теоретико-методологічного аналізу, встановлення того інтервалу абстракцій, у межах якого вибудовуються теоретичні конструкти історичної пам'яті й тієї її ролі у формуванні духовності суспільства та особистості, який вони здатні описати. Автор також застосовує верифікацію теоретичних положень, емпіричних спостережень за сучасною освітньо-культурною реальністю та духовними практиками особистості, репрезентованими в ній.

Позитивною ознакою рецензованої наукової роботи стало також поєднання соціально-філософського та педагогічно-виховного підходів при аналізі реальних процесів відродження історичної пам'яті в українському суспільстві. Показано, що теоретичні концепції та фактичні дані з історичної пам'яті в структурі духовності особистості можуть широко використовуватися в навчальному процесі на філософських і філологічних факультетах вищих навчальних закладів держави, при читанні курсів лекцій із філософії, соціології, педагогіки, теорії й історії культури. Автором дослідження переконливо доведено, що нагальним питанням сьогодення є осмислення українським народом свого історичного шляху, пройденого з найдавніших часів. Звернення до історичного досвіду, відродження історичної пам'яті сприяє усвідомленню своєрідності, культурно-побутових відмінностей етнічних груп українців і подальшій консолідації нації навколо базових спільностей – духовних, соціальних, моральних, які б стимулювали сам процес оздоровлення українського соціуму через демократичні процеси, а на основі цього й духовна культура народу формувалася б навколо національної ідеї.

Безперечно, наукове дослідження Віктором Жадьком історичної пам'яті на часі, актуальне й буде корисним як для науковців, педагогів, так і для пересічних українців.

Иван Надольный. Историческая память в развитии духовности личности

Рецензия на монографию Виктора Жадько «Историческая память в развитии духовности личности (социально-философский аспект)». Анализ степени разработки указанной проблемы показывает, что исследования, в которых бы с позиций системного подхода осуществлялся социально-философский анализ исторической памяти в системе духовного мира личности на региональном уровне, практически отсутствуют. Этот пробел и пытается заполнить автор рассматриваемой научной работы, известный в Украине ученый и писатель.

Ivan Nadol'ny. A Historical Memory in a Personality's Moral Development

The article is a review of Victor Zhad'ko monograph titled «A historical memory in a personality's development (social and philosophical aspect)». The book shows there is a lack of regional researches based on a system approach towards a social and philosophical analysis of personality's moral world. The main goal of the author, well-known and respected Ukrainian scholar, is to contribute to this field of study.